

રાષ્ટ્રવિકાસમાં મહિલાઓને સંયોજતું 'સેવા'નું પાક્ષિક મુખપત્ર

આભાષૂટ્યા

વર્ષ - ૩૭ : અંક - ૪ * આઘતંત્રી : સ્વ. જયન્તિકાબહેન જયન્તભાઈ * તંત્રી : નમ્રતા બાલી * પ્રકાશન : ફેબ્રુઆરી ૨૨, ૨૦૧૯

ભવિષ્ય નું કામ!?! કોના માટે અને કેવું?

આજની કામની અને કામદારોની વાસ્તવિકતા દુનિયાભરમાં એવી છે કે, ૬૦% કામદારો અસંગઠિત ક્ષેત્રમાં છે. તેમાં પણ બે ભાગ છે- વૈશ્વિક દક્ષિણના દેશો - જે હજી વિકસી રહ્યા છે. ગરીબી વ્યાપક છે. જેને ગ્લોબલ સાઉથ કહે છે. અહીં અસંગઠિત ક્ષેત્રના કામદારોની સંખ્યા વધારે છે. ગરીબ છે. તેમાં પણ મહિલા કામદારો અતિગરીબ છે. હજી પણ કામદારો સંગઠિત નથી થઈ શકતા. તેમના કામની કોઈ ઓળખ નથી, કામના સાધનો જુના ને ટાંચા છે, લાંબા કલાકો કામ કરવું પડે છે. વળતર નહિવત્ છે. એક કરતાં વધારે કામ કરે ત્યારે જ જીવનનિર્વાહ ટકી શકે છે.

જ્યારે બીજી તરફ છે ગ્લોબલ નોર્થ - વિકસેલા, સંપન્ન દેશો. મોટા ભાગના કામદારો સંગઠિત ક્ષેત્રમાં છે. પણ આ કામદારોની વાસ્તવિકતા છે કે, ત્યાં ચોથી ઔદ્યોગિક ક્રાંતિ આવી ને જે, નોકરીઓ હતી તે પળવારમાં જતી રહી. માણસની જગ્યાએ મશીન આવી ગયા - રોબોટ કહે છે. આ કામદારો જે એન્જનીયર હતા, પત્રકાર હતા, મિકેનિક હતા હવે તેમને પેટ્રોલ પંપ ઉપર, દુકાનોમાં એમ એક કરતા વધારે કામો કરી જીવનનિર્વાહ કરવો પડે છે. કારખાના કે ઓફિસોમાં બાંધ્યા કામના કલાક હતા, પેન્શન, સામાજિક સુરક્ષા મળતા હતા, તેની સામે હવે લાંબા કલાકો કામ કરવું પડે છે છતાં કામની અને વેતનની અનિશ્ચિતતા.

આ બધી વિટંબણાનું સમાધાન શોધવું જ રહ્યું. કામદારોનું હિમાયતી આંતરરાષ્ટ્રીય સંગઠન એટલે આઈ.એલ.ઓ. (આંતરરાષ્ટ્રીય મજૂર સંગઠન) જેની સ્થાપના ૧૯૧૯માં બીજા વિશ્વયુદ્ધ પછી કામદારો પાસે કોઈ કોમોડીટી નથી અને તેમનું કામ અને જીવન ગૌરવપૂર્ણ રહે તે જોવાનું હતું. આજે ૨૦૧૯માં આઈ.એલ.ઓ.ના ૧૦૦ વર્ષ પુરાં થઈ રહ્યાં છે. આ તબક્કે આઈ.એલ.ઓ.એ એક આંતરરાષ્ટ્રીય કમીશનની સ્થાપના કરી હતી ઓગષ્ટ ૨૦૧૭માં, જેને કહે છે 'ગ્લોબલ કમિશન ઓન ક્લયુચર ઓફ વર્ક' છેલ્લા ૧૮ મહિનામાં આ ગ્લોબલ કમિશને કામ કર્યું અને ૨૨ જાન્યુઆરી ૨૦૧૯ ના આઈ.એલ.ઓ. ના શતાબ્દી પર્વની શરૂઆત તેનો રિપોર્ટ બહાર પાડી કરવામાં આવી.

આ ગ્લોબલ કમિશનના એક સભ્ય તરીકે ફરજ બજાવવાનું સૌભાગ્ય મને મળ્યું! છેલ્લા ૧૮ મહિના આપણા દેશના અને ગ્લોબલ સાઉથ ના અસંગઠિત ક્ષેત્રના કામદારો, તેમાંય મહિલા કામદારો, ગ્રામીણ કામદારોના ભવિષ્યના કામ માટેની નીતિઓ, અર્થવ્યવસ્થામાં ફેરફાર, કેવી ટેકનોલોજી આ બધા ઉપર નિષ્ણાંતો, અન્ય કામદાર સંગઠનો, અર્થશાસ્ત્રીઓ મોટા ઉદ્યોગો, સરકારો જોડે ચર્ચા બેઠકો, અભ્યાસ વિગેરે ખૂબ કામ કર્યું. પરિણામ રૂપે આ ગ્લોબલ કમિશનના રીપોર્ટમાં અસંગઠિત ક્ષેત્રના કામદારો, ગ્રામીણ કામદારો અને તેમાંય મહિલા કામદારોના કામ અને ભવિષ્યના કામને ઘણું પ્રાધાન્ય મળ્યું!! આખા રીપોર્ટ નું હાર્દ છે - "Human Centred Approach to Wrok" એટલે કે માનવ કેન્દ્રીત ભવિષ્યનું કામ હોય - નહિ કે મશીન કે મૂડી કેન્દ્રીત.

માનવ કેન્દ્રીત અભિગમ ઉપર ખાસ ભાર આપવામાં આવ્યો છે કે રિપોર્ટના દરેક સૂચન એક એવું ભવિષ્ય રચે જે માનવ કેન્દ્રીત હોય. આપણા ઈલાબેન હંમેશા કહે છે કે, આપણું અર્થતંત્ર એવું હોવું જોઈએ કે જે કામદારના કામની તેના પર, તેના પરિવાર પર અને સમાજ પર કોઈ અવળી અસર નથી થતી ને તેનો ખ્યાલ રાખે. મે, ૨૦૧૮માં ઈલાબેનને ગ્લોબલકમીશનની એક ખાસ

મિટીંગમાં આમંત્રિત કર્યા હતા. ત્યાં, આ મુદ્દો રજૂ કર્યો હતો. જે આ રીપોર્ટમાં આવરી લેવામાં આવ્યો- એટલું જ નહિ પણ આખો રિપોર્ટ આ મુદ્દાને ધ્યાનમાં રાખીને રચવામાં આવ્યો. આ આપણા માટે ખૂબ ગર્વની વાત છે. ‘સેવા સંગઠન ઝીન્દાબાદ’!

કામદારોને કામની સલામતી કે બાંધધરી પૂરી પાડે ‘યુનિવર્સલ લેબર ગેરંટી’ આ રિપોર્ટનો બીજો ખૂબ અગત્યનો મુદ્દો છે. કામની બાંધધરી પૂરી પાડવા વૈશ્વિક સ્તરે સરકારો તથા માલિકો એવા બંધારણો ઘડવા પ્રતિબદ્ધ થાય જેનાથી, કામદારોને જીવનભર પૂરતા પ્રમાણમાં કામ મળી રહે. આ ઉપરાંત આ કામની બાંધધરી એવું કામ પૂરું પાડે કે, કામદારોને જીવન નિર્વાહ માટે પુરતી આવક મળી રહે. આવી કામની બાંધધરીમાં સરકારોએ એ પણ જોવું જરૂરી છે કે, કામદારોને લાંબા કલાક સુધી કામ ના કરવું પડે. આપણાં જેવા શ્રમજીવી કામદારોને આવી કામની બાંધધરી તો જ મળે જો કામના સાધનો વ્યવસ્થિત હોય, જે ઉત્પાદનની ક્ષમતા વધારે. કાર્યક્ષમતા વધે તો જ શ્રમજીવી કામદારોને લાંબા કલાક કામ કરવું ના પડે. તેમને લઘુત્તમ આવક મળે. તો જ કામદારો પોતાના તથા પરિવાર માટે જરૂરી સમય ફાળવી શકે. કામ દરમ્યાન કામદારોના સ્વાસ્થ્યને હાનિકારક વાતાવરણ અંગે પણ આ મુદ્દામાં સૂચનો આવરી લેવામાં આવ્યા છે.

આ ઉપરાંત ત્રીજું અગત્યનું પાસું છે તે કે અહેવાલમાં ગ્રામીણ અર્થતંત્ર, સંભાળના કામ અને પર્યાવરણ- અનુકૂળ અર્થતંત્રમાં વધુ રોકાણ (Greater investments in the care, green and rural economies) – ‘સેવા’ની ગુજરાતના વિવિધ જિલ્લાની બહેનો અને બીજા રાજ્યો તથા દેશોની ગ્રામીણ બહેનો સાથે મિટીંગ કરીને તેમના જે પ્રશ્નો અને સમસ્યાઓ બહાર આવી તેની મેં આ કમિશનની મિટીંગો દરમ્યાન ખૂબ જોરદાર રીતે રજૂઆત કરી. કમિશનમાં ‘સેવા’ સિવાય બીજા કોઈ કમિશનરો એ તો અસંગઠિત કામદાર સાથે કામ કર્યું નથી અને તેથી તેમના પ્રશ્નો વિશે માહિતી ન હતી. ‘સેવા’ની રજૂઆત દ્વારા તો એમને ખબર પડી કે, વિશ્વમાં કેટલા બધા કામદાર હજી પણ ગ્રામીણ વિસ્તારમાં રહે છે અને તેમની કેટલી બધી સમસ્યાઓ છે. તેથી આ મુદ્દો ખાસ આપણાં સૂચનોને ધ્યાનમાં રાખીને રિપોર્ટમાં આવરી લીધો છે અને તેના પર ખૂબ ભાર પણ મુકવામાં આવ્યો છે.

કામદારોને આજીવન શિક્ષણ માટેનું બંધારણ ‘લાઈફ લોંગ લર્નિંગ’ રચાય તે અગત્યનું છે. બધા કમિશનરો આ એક મુદ્દા પર સંમત છે કે, ખૂબ ઝડપથી બદલાતી ટેકનોલોજીને લીધે કામના પ્રકારો પણ બદલાઈ રહ્યા છે. તેથી કામદારોને - ખાસ કરીને અસંગઠિત ક્ષેત્રના કામદારોને નવા રોજગાર શીખવા માટે આજીવન શિક્ષણ મળી રહે તે જરૂરી છે. આ માટેના યોગ્ય બંધારણોની આ રિપોર્ટમાં સૂચન છે. આ ઉપરાંત આવાં શિક્ષણનો ખર્ચ કોને ભોગવવો એના વિશે પણ સૂચન છે.

છેલ્લો મુદ્દો છે ILOની ભૂમિકા (Role of ILO) કેવી હોવી

જોઈએ : સમગ્ર વિશ્વમાં આઈ.એલ.ઓ.એ એક માત્ર એવું સંગઠન છે કે, જે સરકારો, માલિકો અને કામદારોને ત્રીપક્ષીય માળખા હેઠળ ભેગા કરે છે. પરંતુ આ સંગઠનમાં હજી સુધી અસંગઠિત ક્ષેત્રના કામદારોને સામિલ કરવામાં નથી આવ્યા. તેથી ભવિષ્યમાં જયારે અસંગઠિત ક્ષેત્ર વધી રહ્યું છે ત્યારે આઈ.એલ.ઓ.ને દુનિયા ના મોટા ભાગના કામદાર – જે અસંગઠિત ક્ષેત્રના છે, તેમને માટે વધુ યોગ્ય બનવા માટે આઈ.એલ.ઓ.માં અસંગઠિત કામદારોનું પ્રતિનિધિત્વ સામિલ કરવું અનિવાર્ય બની રહેશે. આ ઉપરાંત આ રિપોર્ટમાં જે માનવ કેન્દ્રીત અભિગમની વાત છે તેને પણ અસરકારક રીતે અમલમાં મુકવા સરકાર તથા માલિકો અને કામદારો વચ્ચે હંમેશા એક સમજૂતી કરાર (Social Contract) બની રહે તે માટે આઈ.એલ.ઓ. એ વિશેષ ભૂમિકા ભજવવાની રહેશે.

ઉપરના મુખ્ય મુદ્દા ઉપરાંત ઝડપથી બદલાતી ટેકનોલોજીના અંગે પણ સૂચન છે કે - એવી જાતની ટેકનોલોજીના વિકાસ પર ભાર આપવો જેનાથી કામ સહેલું અને ઝડપી થાય અને સૌ કામદારને માનભર્યું કામ મળી રહે.

- રીમા

ચૂલો-ગેસ-ધુમાડો-

હવે જાણવામાં આવ્યું છે કે, દાયકાઓથી ચૂલો થતી રસોઈ કરવા માટે જે લાકડાનો ધુમાડો થાય છે તે બહેનો માટે તમાકુ ને બીડી કરતાં વધારે નુકશાનકારક છે. આ વાત સાચી કે ખોટી તેમાં આપણે નથી પડતાં. એ કામ વૈજ્ઞાનિકો એ સંશોધન કરી પુરવાર કરવાનું. હા, પણ લાકડાંબાળી ને ચૂલો સળગાવવામાં ધુમાડો ચોક્કસ થાય છે. આપણાં સભ્ય બહેનોને મોતીયા વહેલા આવે છે. માથું દુઃખવાનું તો હવે રોજનું થયું. રસોડાની દિવાલો કાળીમેસ ને વાસણ પણ કાળામેસ. ‘ફુલાબા’ કચ્છના કહે છે કે, અંધકાર ને કાળા ધુમાડાની વચ્ચે અમારા હૃદયે કાળા થઈ જાય છે બેન !!

આ ધુમાડાથી બચવું કેમ ? આ માટે ‘સેવા’માં હરિયાળી ઝૂંબેશ ઉપાડી. ઝૂંબેશમાંથી શીખ્યાં કે, ફક્ત ચૂલો જ નહીં હવે તો, જુવાન- નવયુવાન બાળકોને ફાસ્ટ ફૂડ જ ભાવે છે. રોટલા શાક કે, ખીચડી શાક ઓછાં ભાવે. દરરોજ બહાર લારીએ ખાવું ગમે. હરિયાળી ઝૂંબેશ તાલ મિલાવ્યો ‘રૂડી’ જોડે.

આપણાં બહેનોને ‘સેવા’ બેંકની એસોસિએશનમાંથી લોન મળે. બહેન સુધારેલા ચૂલા કે એલપીજી ગેસ વસાવે, બાજરીના રોટલા બને, બાજરીના બીસ્કીટ બને, નાગલીના બીસ્કીટ બને, આ બીસ્કીટ બાલવાડીના બાળકો ખાય. આપણું ધાન નવયુવાનોને જશે, ધુમાડો ઓછો થાય, લાકડાનો ખર્ચ બચે, આરોગ્ય સુધરે, પોષણ પણ સચવાય.

પણ એક સવાલ વારંવાર આવે. આ વર્ષોથી બહેનો રસોઈ તો ચૂલેજ રાંધતી. હવે આ ધુમાડો ને આરોગ્યને બધાની વાત ગળે

ઉતરતી નથી. સૌ કોઈનો એક જ અવાજ રોટલો તો ચૂલે રાંધેલો મીઠો લાગે.

હવે જરૂર છે કાં તો, ચૂલો મીઠો રોટલો પકવે એવી રીતે બનાવવો, જેમાં ધુમાડો ઓછો થાય અને લાકડાં ઓછા બળે. યા તો પછી કોઈ એવું બળતણ વિકસાવવું જે, ચૂલામાં લાકડાંની ખપ સારે ને ધુમાડો ઓછો થાય.

લાકડાં તો સીમમાંથી વીણી લાવીએ એટલે આ સુધારેલું બળતણ પાછું બહુ મોઘું ના હોય.

હરિયાણી ઝૂંબેશની આ બધી વિટંબણા હજી તો ઉકલી નથી. બહેનોના નસીબ સારાં તો ભારત સરકારે ગામડાંમાં એલપીજી ગેસના કનેક્શન બે એક વર્ષથી મળવા લાગ્યા. એટલે થયું, હાશ રાંધવાનું ઝટપટ થશે. ધુમાડામાંથી છુટકારો મળશે. પણ એમ રાંધવું સહેલું નથી. બાટલો ભરાવવા છેક ૭ થી ૧૦ કિલોમીટર દૂર જવાનું. એકલાં તો જવાય નહીં! પાછો બાટલો ૧૫ કીલોનો એટલે બે જણ જોઈએ ને સાધન જોઈએ. ઉપરાંત રોકડા રૂપિયા લગભગ ૧૦૦૦/- હોય ત્યારે બાટલો ભરાય. આટલા પૈસા ક્યાંથી હોય ?? એટલે ગેસ તો શાક બનાવવા કે ઉતાવળે શાક-દાળ બનાવવા જ વાપરવાનો. બાકીનું બધું તો ચૂલા ઉપર જ.

બહેનો ને ચૂલા ને સદીઓનું જોડાણ છે. હવે આ બદલવું કેમ ? ‘સેવા’ની હરિયાણી ઝૂંબેશ આ માટે અવનવી પદ્ધતિઓ અપનાવવાની શરૂઆત ૧ લી ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૯થી રાસનોલ, ગબાપુરા ને ત્રણોલ ગામથી કરી.

જાણીતી સંસ્થા ‘મેકાન’- જે અલગ અલગ માધ્યમ-નુકકડ, ગીત, પોસ્ટર વિગેરેથી બાળકો, વડીલો, નવયુવાનો, ભાઈઓ, બહેનો બધા જ ધુમાડાનું નુકશાન સમજે તે માટે કામ કરશે. તો જોડે નેક્સલીફ કરીને એક એન્જનીયરીંગ કંપની દરેક બહેનોના ચૂલા/સગડી ઉપર સેન્સર લગાડ્યા છે. જેનાથી દિવસમાં બહેન કેટલી વાર ચૂલો/સગડી સળગાવે છે, કેટલી ગરમી, ધુમાડો થાય છે તે નોંધશે.

એક બંગડી પણ જે બહેન રસોઈ કરે છે તેને પણ પહેરવા આપશે. આ બંગડીમાં સેન્સર છે. જ્યાં સુધી ધુમાડાનું પ્રમાણ ઓછું હશે ત્યાં સુધી બંગડીમાં લીલી લાઈટ ઝબકશે. જેવું ધુમાડાનું પ્રમાણ વધશે એટલે આ લાઈટ પીળી થઈ જશે. પણ જ્યારે ધુમાડામાં ઝેરી વાયુનું પ્રમાણ વધશે ત્યારે બંગડી આપણને બોલીને ચેતવણી આપશે. એટલે આપણે રસોડામાંથી બહાર આવી જવું અથવા ધુમાડો ઓછો કરવો.

આપણે હરિયાણી ઝૂંબેશ ને મજબૂત કરતાં રહીએ ને જીવન હરિયાણા બનાવતા રહીએ.

- રીમા

પેન્શન નિવેશ શિબિર

૪ જાન્યુઆરી ૨૦૧૯ના દિવસે યુનિટ ટ્રસ્ટ ઓફ ઈન્ડિયા (યુટીઆઈ)ના સહયોગથી ‘સેવા’બેંક દ્વારા “નિવેશ શિબિર” એટલે કે, નાણાંના રોકાણ કરવા અંગેની સમજ - આયોજન સમજાવવા એક કાર્યક્રમનું આયોજન કરેલ હતું જેમાં,

લગભગ ૫૦૦ જેટલી શ્રમજીવી બહેનોએ આ કાર્યક્રમમાં ભાગ લીધેલો. આ કાર્યક્રમમાં યુટીઆઈમાંથી નૌરિનબેન તથા ઋત્વિજભાઈ, ‘સેવા’ બેંકનાં મેનેજિંગ ડિરેક્ટર જયશ્રીબેન વ્યાસ, જનરલ મેનેજર વંદનાબેન શાહ તેમજ સેવાબેંકના બ્રાન્ચ મેનેજર્સ વગેરે હાજર રહેલા.

શ્રમજીવી બહેનોના ઘડપણને આર્થિક રીતે સુરક્ષિત બનાવવા વર્ષ ૨૦૦૬માં ‘સેવા’બેંક અને યુટીઆઈના સહયોગથી ભારત દેશની સૌથી પહેલી માઈક્રો પેન્શન યોજના શરૂ કરવામાં આવી. આ યોજનામાં વધુને વધુ બહેનો જોડાય અને તેમના ઘડપણમાં પણ આર્થિક રીતે સ્વાવલંબી બને તે હેતુથી આ પ્રોગ્રામ ગુજરાત સ્ટેટ કો.ઓ.ના કોન્ફરન્સ હોલમાં યોજાયો.

કાર્યક્રમની શરૂઆત સર્વધર્મ પ્રાર્થનાથી કરી. મહેમાનોનું સ્વાગત સેવા બેંકના વાઈસ ચેરપર્સન ગીતાબેન બારોટે ગુલદસ્તો આપીને કર્યું.

ત્યારબાદ જયશ્રીબેને જીવનમાં આયોજનનું મહત્વ શું છે તે અંગે બહેનોને પ્રશ્ન પૂછ્યો કે, શું તમે નવા વર્ષમાં કોઈ સંકલ્પ કર્યો છે ? તો બધા બહેનોએ એક અવાજે જવાબ આપ્યો “હા”. આ સાંભળી બીજું પૂછ્યું કે, કોઈને પોતાનું નવું ઘર લેવું છે, કોઈને પોતાની નાનકડી દીકરીઓને અંગ્રેજી માધ્યમમાં ભણવા મોકલવી છે, કોઈને પોતાના દીકરાને એન્જિનિઅર બનાવવો છે તો કોઈ બહેનને કપડાંના નાના ધંધામાંથી મોટી ફેક્ટરી બનાવી, વધુ બહેનોને તેમાં રોજગારી અપાવવી છે ? તેવી વાત કહી.

અને તરત જ આ જૂથમાંથી ઓઢવ વિસ્તારના સિલાઈ કામદાર ગીતાબહેને ‘સેવા’ બેંક વિષે ખૂબ સુંદર ગીત ભેગા થઈને ગાયું. જેના શબ્દો છે -

“ચિંતા કર મા, તારું ધ્યાન રાખે સેવા બેંક

ચિંતા કરવાથી ના જગમાં કોઈદુઃખ મટે છે

સાચો માનવ પ્રયત્ન આપણને આગળ પરિણામ આપે છે - સેવા બેંક

ચિંતા કર મા...”

ત્યારબાદ એક જોમ જુસ્સા સાથે શિબિર આગળ ચાલી કે, “આજનું વિચારો - કાલનું વિચારો” સમજાવતા આયોજનના મુખ્ય ઘટકો વિષે વાત થઈ. જેમાં નીચે મુજબની સમજ અપાઈ.

- ૧) વોરેન બફેટ કહે છે, તમે તમારો પહેલો ખર્ચ-બચત. તમારી આવકમાંથી પહેલાં બચત કરો પછી ખર્ચ કરો એટલે કે બુદ્ધિપૂર્વક બચત કરવી જોઈએ.
- ૨) ખર્ચ કરો - પરંતુ વિવેકપૂર્વક ખર્ચ કરો.
- ૩) દેવું કરતા પહેલાં વિચારો કે તે દેવું/લોન નિયમિત રૂપે હું પરત કરી શકીશ? શું મારી મિલકતમાં વધારો થશે? આમ, દેવું વિવેકપૂર્વક કરવું જોઈએ.
- ૪) ભવિષ્યમાં આવનાર જોખમો સામે રક્ષણ મળે તે માટે વીમો લેવો જોઈએ. બીમારી - અકસ્માત - મુખ્ય જેવી અણધારી મુશ્કેલી વખતે નાણાંની જરૂર પડે.
- ૫) પેન્શન, જે ઘડપણ માટે જરૂરી છે.

રોકાણ એટલે કે, રૂપિયાને તમારા માટે કામ કરતા કરી દો તે અંગે મ્યુચ્યલ ફંડ વિષે ટૂંકમાં સમજ આપવામાં આવી. આ મ્યુચ્યલ ફંડ યોજના નાના રોકાણકારો માટે ખૂબ ઉપયોગી છે.

‘સેવા’ બેંક દ્વારા દેશની સૌથી પેહલી માર્કેટ પેન્શન યોજના વર્ષ ૨૦૦૬માં યુટીઆઈના સહયોગથી શરૂ કરેલ Unit ટીઈ એન.એ.વી. રૂ.૧૪/- હતી. જે આજે રૂ.૨૫/- છે. આમ વધ-ઘટ થાય.

સિસ્ટેમેટીક ઈન્વેસ્ટમેન્ટ પ્લાન (એસ.આઈ.પી.) એટલે શું? તે સમજાવતાં જયશ્રીબેને કહ્યું કે, એસ.આઈ.પી. એ બહુ જ સારી રીત છે. રોજ રોજના ભાવ આવે, જેટલા રૂપિયા રોક્યા હોય તે મુજબ યુનિટ પણ મળે.

ત્યારબાદ, ઋત્વિજભાઈએ વિસ્તાર પૂર્વક સમજ આપતા જણાવ્યું કે, મ્યુચ્યલ ફંડ શું છે? તેના ફાયદા શું છે? તે બધા કેવી રીતે કામ કરે છે? આ માટે આ કાર્યક્રમમાં હાજર રહેલ ‘સેવા’ સભ્ય બે હેનના કપડાંના નાના ધંધાના ઉદાહરણ દ્વારા ઉત્પાદકતા+મોંઘવારીએ તમારું વળતર કહેવાય તે સમજ આપી.

ભારતનું અત્યારે જીડીપી+ મોંઘવારી ૧૧% ની આસપાસ છે યુટીઆઈના ફંડ મેનેજર્સ એવી કંપનીઓ શોધે કે, હજુ વધારે એટલે કે ૧૧% થી વધુ વળતર કઈ કંપનીઓમાંથી મળે તેમના વહીવટી ખર્ચ પ્રમાણસર હોય છે. SEBI (ધી સિક્યુટીરીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઈન્ડિયા), કે જેના નીચે, ૪૪ જેટલી કંપનીઓ છે, તે વહીવટી ખર્ચ નક્કી કરે.

નાણાં ઉપાડવામાં સરળતા રહે છે, પારદર્શકતા મળે છે, સહેલાઈથી નાણાં ભરાય અને ઉપાડી શકાય. આ ઉપરાંત નેટ એસ એસસ વેલ્યુ એટલે શું? તે અંગેની વિસ્તૃત માહિતી આપી.

જુહાપુરાના સિલાઈ કામદાર આશિયાનાબહેને પ્રશ્ન પૂછ્યો કે, જોખમ કેટલું? તે સમજાવતાં ઋત્વિજભાઈએ કહ્યું કે, જો તમે ટૂંકા ગાળા માટે નાણાં રોકો તો જ જોખમ. ૫-૧૦ કે વધુ વર્ષ માટે નાણાં રોકો તો કોઈ જ જોખમ નથી.

આ પેન્શન ખાતાંઓમાંથી જે ભંડોળ આવે છે તેમાંથી આપણે યુટીઆઈ બે પ્રકારમાં રોકાણ કરે છે. ૪૦% શેરમાં (કિંમતમાં વધ-ઘટ થાય) અને ૬૦% બોન્ડ્સમાં (નક્કી જ હોય કે, એટલા ટકા વળતર મળશે જ).

યુટીઆઈ એ આપણા દેશનું પહેલામાં મ્યુચ્યલ ફંડ છે. જે બહેનો હજુ આ યુટીઆઈ પેન્શન યોજનામાં જોડાયા નથી તેઓ સમજો અને પેન્શનનો લાંબા ગાળાનો લાભ લો અને ઘડપણને ચિંતામુક્ત કરો.

આવી જ રીતે યુટીઆઈ પેન્શન માટે દરેક ‘સેવા’ બેંકની શાખાએ સંમેલન કરવામાં આવે છે. જેથી માહિતી માટે ‘સેવા’ બેંકની નજીકની શાખાએ સંપર્ક કરવાથી આસાનીથી મળી શકશે.

- પલ્લવી

શ્રમજીવી બહેનો થકી ધ્વજ વંદન

છેલ્લા ૨ વર્ષથી ‘સેવા’ એલ.એન.ટી. કંપની સાથે રહીને બહેનોની આવડત વધે અને મજુરમાંથી કારીગર બને તે તાલીમ ગોમતીપુર વિસ્તારમાં ૨૩ બહેનો ને આપી છે. હાલમાં અમરાઈવાડી વિસ્તારમાં ૨૭ બહેનોને બાંધકામ ક્ષેત્રમાં આવડત વધારવાની તાલીમ આપી. જેમાં ચણતર, પ્લાસ્ટર, ટાઈલ્સ લગાડવાની, પેવર બ્લોક લગાડવા, પ્લમ્બીંગની તાલીમ બહેનો લઈ રહી છે. તાલીમ લેતા હતાં અને ૨૬મી જાન્યુઆરી આવી તો આ બહેનોને ધ્વજ ફરકાવવા માટે વિચાર આવ્યો. આ ૨૭ બહેનોએ પોતાના પૈસા ઉઘરાવી ધ્વજ લાવ્યા અને સોમેશ્વર રઘુવીર સિંહનગરના ચેરમેન હસમુખભાઈ, સફલ કંપનીના પ્રતિનિધિ ઉમેશભાઈ એન્જિનિયર, સેવાના પ્રતિનિધિ રતનબેન, કોકિલાબેન હાજર રહ્યા અને સાથે મળીને ધ્વજ વંદન કર્યા.

મુખ્ય મહેમાન તરીકે અમરાઈવાડી પોલીસ સ્ટેશનથી પી.આઈ. શ્રી નાયબ સાહેબ હાજર રહેલા અને બહેનોએ ચિત્ર સ્પર્ધામાં ભાગ લીધો. સેફ્ટી વિષે પણ માહિતી આપી અને સ્વસ્થતા વિષે પણ માહિતી આપી. નિબંધ પણ બહેનોએ લખ્યાં તેમા ૧, ૨, ૩ નંબર આપ્યા અને તેમને એલ.એન.ટી.એ ઈનામ આપ્યા. બહેનો અને ત્યાંના બાળકોમાં દેશભક્તિની જાગૃતિ આવી અને છેલ્લે બહેનોએ પોતાના સંગઠન ‘સેવા’, એલ.એન.ટી., મ્યુ.કોર્પોરેશન અને જ્યાં તાલીમ ચાલી રહી છે તે સોસાયટીના ચેરમેનનો આભાર માન્યો અને કહ્યું કે, ચાર દિવાલોમાં બેસી ઘરના કામ, બાળકો સંભાળવા અને પરિવાર સાચવવો અને ઉધુ ઘાલીને કામ જ કર્યા કરવું એજ અમે સમજતા. પણ, આ તાલીમમાં આવ્યા પછી આવડત વાળો રોજગાર કેવી રીતે મેળવવો તેમજ જો આપણામાં આવડત હશે તો જ આવક વધારે થાય. આ કાર્યક્રમથી એ પણ સમજ આવી કે, આપણી દેશમાં શું ભાગીદારી છે તેમજ

શ્રી મહિલા સેવા સહકારી બેન્ક લિ.

: મુખ્ય શાખા :

૧૦૯, સાકાર - ૨, ટાઉન હોલ સામે, એલિસબ્રીજ, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૬

ફોન : ૨૬૫ ૮૧ ૬૫૨, ૨૬૫ ૮૧ ૫૯૭

ઈ-મેલ:- mail@sewabank.com સાઈટ:- www.sewabank.com

**Atal
Pension
Yojana**

ખેડૂતો, શ્રમિકો અને અસંગઠિત ક્ષેત્રના અન્ય સ્વરોજગાર નાગરિકો માટે ભારત સરકારની પેન્શન યોજના એટલે

“અટલ પેન્શન યોજના”

૧૮ થી ૪૦ વર્ષની કોઈ પણ વ્યક્તિ આ યોજના હેઠળ પેન્શનનો લાભ લઈ શકે છે

૩ ફાયદા ૧ જ સ્કીમમાં

❖ પૈસા બચાવો ❖ ટેક્ષ બચાવો; અને

❖ ઘડપણ સુરક્ષિત કરો

દર મહિને હમો ભરવાની રકમનો કોઠો

પેન્શનમાં જોડાવાની ઉંમર	દર મહિને ૧૦૦૦ રૂ. લઘુત્તમ ગેરંટીકૃત પેન્શન	દર મહિને ૨૦૦૦ રૂ. લઘુત્તમ ગેરંટીકૃત પેન્શન	દર મહિને ૩૦૦૦ રૂ. લઘુત્તમ ગેરંટીકૃત પેન્શન	દર મહિને ૪૦૦૦ રૂ. લઘુત્તમ ગેરંટીકૃત પેન્શન	દર મહિને ૫૦૦૦ રૂ. લઘુત્તમ ગેરંટીકૃત પેન્શન
નોમિનીને મળવા પાત્ર ભંડોળ	રૂ. ૧,૭૦,૦૦૦/-	રૂ. ૩,૪૦,૦૦૦/-	રૂ. ૫,૧૦,૦૦૦/-	રૂ. ૬,૮૦,૦૦૦/-	રૂ. ૮,૫૦,૦૦૦/-
૧૮	૪૨	૮૪	૧૨૬	૧૬૮	૨૧૦
૨૦	૫૦	૧૦૦	૧૫૦	૧૯૮	૨૪૮
૨૫	૭૬	૧૫૧	૨૨૬	૩૦૧	૩૭૬
૩૦	૧૧૬	૨૩૧	૩૪૭	૪૬૨	૫૭૭
૩૫	૧૮૧	૩૬૨	૫૪૩	૭૨૨	૮૦૨
૪૦	૨૮૧	૫૮૨	૮૭૩	૧૧૬૪	૧૪૫૪

ઉપરોક્ત પેન્શનની રકમખાતેદારના જીવનકાળ દરમ્યાન તથા તેના મૃત્યુ બાદ તેના જીવનસાથીને પણ જીવનકાળ દરમ્યાન પેન્શન મળશે.

અમારા જેવા શ્રમજીવીઓ જે મહેનત કરે છે તેમના પ્રદાનથી આપણો દેશ ચાલે છે. સંગઠિત થઈ આવા કાર્યક્રમો કરી, જાગૃતતા કેળવીએ તોજ આપણો વિકાસ થાય. આપણા બાળકોને પણ આ જ્ઞાન આપતા થઈએ. છેલ્લે, નાયક સાહેબ કહે, શ્રમજીવી બહેનો માટે આવી આવડતની તાલીમો થવી જોઈએ અને તેનાથી બહેનોની શ્રમરોજગારી મજબૂત થાય અને તેમના કુટુંબીજનોને રોટી-કપડાં-મકાન માનપૂર્વક મળી રહે.

- રતન-રમીલા

□

સેવા ઉત્તરાખંડનો પત્ર:

‘પોતાના અધિકાર માટે ના ફક્ત લડી પરંતુ જીતી પણ’

મારું નામ નસરીન હુસેન છે. મારી ઉંમર ૪૦ વર્ષ છે. હું અલ્મોડાના નીપાજગંજમાં રહું છું. મારે બે બાળકો છે. પુત્ર અરમાન હુસેન ૧૭ વર્ષનો અને પુત્રી જોયા હુસેન ૧૪ વર્ષની છે મારી દીકરી ૧૦માં ધોરણમાં ભણે છે. મારા દીકરાનો એક હાથ કમજોર છે નાનપણથી બંને કાનમાં પરુ નીકળવાથી બંને કાનના પડદા ફાટી ગયા છે.

મારે ચાર જેઠ અને જેઠાણીઓ છે, પહેલાં અમે બધા સાથે રહેતા હતાં પરંતુ, બે વર્ષ પહેલાં ૧૨, જૂન-૨૦૧૬માં મારા પતિ મુખ્તાર હુસેન મૃત્યુ પામ્યા. પતિના મોત પછી ત્રણ જ દિવસમાં મારા સાસરિયાઓનું અમારી સાથે વર્તન બદલાય ગયું. મારા ભાગની દુકાનમાં મેં પાર્લર કરેલું. તેમાંથી થતી આવકથી મારું ગુજરાન ચલાવતી હતી. મારી તબિયત સારી નહોતી રહેતી પતિના મૃત્યુના ત્રણ મહિના પછી મને હૃદયનો હુમલો આવ્યો. મારા છોકરાઓએ મને તરત જ હૃદયનીની પ્રાઈવેટ હોસ્પિટલમાં દાખલ કરી દીધી.

જ્યારે હું હોસ્પિટલમાં દાખલ હતી ત્યારે મારા જેઠોએ મારા ભાગની દુકાન પચાવી લીધી જ્યાં મારું પાર્લર ચાલતું હતું. એ લોકોએ દુકાનનું તાળું તોડીને તેમાં તેમનો પોતાનો સામાન મૂકી દીધો. જ્યારે હું હોસ્પિટલમાંથી પરત આવી ત્યારે મેં મારા જેઠ — જેઠાણીઓને ઘણી આજીજી કરી કે મને મારી દુકાન પાછી આપો. મારી સ્થિતિની બધાને ખબર હતી એટલે આજુબાજુ વાળાએ પણ તેમને સમજાવવાની કોશિશ કરી પરંતુ, તેમના પર કોઈ અસર થઈ નહીં. અને ના તો એમણે દુકાન પાછી આપવા માટે કોઈ દિલચસ્પી બતાવી! એટલે સુધી કે, તેમના છોકરાઓ પણ અમારી સાથે લડવા-ઝગડવા માંડ્યા.

મારા રોજગારનો એક માત્ર આધાર ગોળી-બિસ્કીટની દુકાન હતી, તે પણ મારાથી છીનવાઈ ગઈ એટલે મારા ભાગની દુકાન

પાછી લેવા માટે કોર્ટનો આધાર લેવા વિચાર્યું અને મારો કેસ દાખલ કરાવ્યો. હું પોલીસ પાસે ગઈ અને ડી.એમ. સાહેબને પણ મળી પરંતુ, મારી પરિસ્થિતિ પર કોઈ એ ધ્યાન આપ્યું નહિ. મારા અને મારા બાળકો સાથે રોજ-બરોજ લડાઈ ઝગડા થવા લાગ્યા. અમારી સાથે મારપીટ થવા માંડી.

આ રોજ-બરોજની મુશ્કેલીઓને કારણે મારું સુગર વધી ગયું. મને હાઈ બ્લડપ્રેશર છે અને થાઈરોડ પણ છે. પરિસ્થિતિ એટલી ખરાબ થઈ ગઈ કે, મારી પાસે પોતાની દવા લેવાના પૈસા ન હતા.

આર્થિક મુશ્કેલીઓને કારણે મારા પુત્રનું ભણવાનું છૂટી ગયું અને પુત્રીની ફી ના પૈસા મેળવવા તેમજ ઘરનો ખર્ચ ચલાવવા માટે મેં બીજાની દુકાનમાં કામ શરૂ કર્યું. અમારી આટલી ખરાબ પરિસ્થિતિ જોઈને પણ મારા જેઠોને મારા પર દયા ના આવી. પતિના મૃત્યુ સમયે એમના પર મકાનના નવ લાખ રૂપિયાનું દેવું હતું તેને ચુકવવાની જવાબદારી પણ હવે મારા પર આવી ગઈ.

રોજેરોજ નવી નવી મુશ્કેલીઓ આવતી. હું અલ્મોડાની દરેક ઓફિસ તેમજ રસ્તા પર ન્યાય મેળવવા માટે લોકોને પૂછતી રહેતી તેવામાં મને કોઈએ મહિલા આયોગ માટે જણાવ્યું. હું મહિલા આયોગની ઓફિસ શોધતા શોધતા ૨જૂન ૨૦૧૮ના રોજ ‘સેવા’ અલ્મોડાની ઓફિસ પહોંચી ગઈ અને, ત્યાં જઈને મને ખબર પડી કે, મહિલા આયોગની ઓફિસ તો દેહરાદૂનમાં છે પરંતુ હું નસીબદાર હતી કે, હું ‘સેવા’ની ઓફિસ સુધી પહોંચી ગઈ હતી. અહીં મને ‘સેવા’ની પૂરી માહિતી મળી. આનાથી મોટો વિશ્વાસ વધ્યો. હું ‘સેવા’ની તરત જ સભ્ય બની ગઈ. સેવાના સાથની ખાત્રી થતાં મને ન્યાય મળવા માટે મારી આશાને હિંમત મળી. મેં જણાવ્યું કે મારા સાસરિયાઓએ કેવી રીતે મારા હક્કની દુકાન પર કબજો કરી મને હેરાન-પરેશાન કરી અને તે પણ જણાવ્યું કે, હું પોલીસ અને કાનૂન વચ્ચે બે વર્ષથી ધક્કા ખાઉં છું પણ ક્યાંયથી મદદ મળતી નથી !

મારી મુશ્કેલી સાંભળીને ‘સેવા’એ મારી ત્યાંની સ્થાનિક મહિલા સમિતિના મહિલા વકીલ સાથે મારી મુલાકાત કરાવી. ત્યાંથી મને ફરી એક અરજી લખીને આપી જે લઈને હું મારા પોલીસ સ્ટેશન ગઈ ત્યારે ફરીથી પોલીસે મારા સાસરિયાઓને પોલીસ સ્ટેશનમાં બોલાવ્યાં અને મારી દુકાન મને પાછી આપી દેવા સમજાવતા ચેતવણી પણ આપી કે, મને ફરીથી હેરાન ના કરે. મારા જેઠે પોલીસ સ્ટેશનમાં હા જી હા ભરી. પરંતુ, ઘરે પહોંચતા ફરીથી મને અને મારા બાળકોને ડરાવવા-ધમકાવવા લાગ્યા. એ લોકોએ મને એટલી ડરાવી કે મેં બજાર જવાનો રોજનો રસ્તો બદલી નાખ્યો.

જો કે, આ દરમ્યાન 'સેવા'નો તેમજ પોલીસ પ્રશાસનનો મને પૂરેપૂરો સાથ મળ્યો. હું જ્યાં ગભરાઈને રહેતી હતી, મારી હિંમત ડગમગ થઈ રહી હતી ત્યાં, આ બધાએ મને સાથ આપીને મારી હિંમત વધારી. 'સેવા'થી હિંમત મળી ત્યારે મને મહિલા સંગઠનની શક્તિનું મહત્વ સમજાયું.

અંતમાં મારી હિંમત અને બધાનાં સહયોગથી બે વર્ષ પછી ૯-૯-૨૦૧૮એ બીજીવારનો કોર્ટને આદેશ થયો. અને મને મારા ભાગની દુકાન પાછી મળી ગઈ.

હવે હું મારા બંને બાળકો સાથે શાંતિથી રહું છું. ઘરની પરિસ્થિતિ પણ સુધરી રહી છે અને મેં મારી દુકાનમાં ફરીથી ગોળી-બિસ્કીટનો ધંધો શરૂ કરી દીધો છે. સંગઠનની શક્તિ જોઈને મને વિશ્વાસ આવી ગયો કે, એક સાથે રહીને આપણા હક્કની લડત લડી શકાય છે. હવે હું મારા જેવી બીજા બહેનોને મદદ કરવાની કોશિશ કરું છું તેની પ્રેરણા મને 'સેવા' થી મળી છે. હું એવું વિચારીને રાહત અનુભવું છું કે, સારું થયું કે, હું મહિલા આયોગની ઓફિસ શોધતા શોધતા 'સેવા'માં પહોંચી ગઈ. 'સેવા'થી મેં 'પોતાના હક્ક માટે ના ફક્ત લડી પરંતુ જીતી પણ ખરી.'

- બીના-દયા

□

સામાજિક સલામતિ આયોજિત કાર્યશાળા

તાજેતરમાં સામાજિક સલામતિ દ્વારા 'સેવા' શક્તિ કેન્દ્રનો એકદિવસીય કાર્યશાળાનું આયોજન ચંદા નિવાસ, અમદાવાદ ખાતે કરવામાં આવ્યું. જેમાં સેવા શક્તિ કેન્દ્રના પ્રતિનિધિઓ, લાભાર્થીઓ, સામાજિક સલામતિની ટીમ 'ઉન્નતિ' સંસ્થાના પ્રતિનિધિઓ, ગામના સરપંચશ્રી, સરકારી વિભાગના પ્રતિનિધિઓ આસિસ્ટન્ટ કમિશ્નર ઓફ હેલ્થના ડૉ. નિતેષ શાહ અને સિનિયર મેડીકલ ઓફિસર ડૉ. રાજેશ પટેલ પણ જોડાયા.

કાર્યશાળાની શરૂઆત પ્રાર્થના અને દીપપ્રાગટ્યથી થઈ. સેવાના મંત્રી યાસ્મીનબહેને સેવાનો પરિચય આપતા વર્કશોપનો હેતુ સમજાવતા જણાવ્યું કે, સામાજિક સલામતી શ્રમજીવીઓના સ્વાસ્થ્યને લગતું કામ કરે છે, સાથે સરકારી યોજનાની માહિતી પહોંચે અને લોકો તે માહિતી દ્વારા લાભ મેળવતા થાય તેના માટે આપણે સેવા શક્તિ કેન્દ્ર શરૂ કર્યાં છે. જેનું આદાન-પ્રદાન, નવા વિચારો મળી રહે તે હેતુ સર આ વર્કશોપ યોજ્યો છે.

કામદાર બહેનો અને તેમના પરિવારને મળવાપાત્ર સેવાઓ અને અધિકાર માટેની જાણકારી વધારવી, મળવાપાત્ર જાહેર સેવાઓ સરળ અને સમયસર મળે, કામદાર બહેનો

સરકાર સાથે સંકલન કરી મળવાપાત્ર સેવાઓ અને અધિકાર જાતે મેળવતા થાય, સેવા શક્તિ કેન્દ્રની સ્વનિર્ભરતા માટે વિવિધ પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં રાખીને યોગ્ય અમલીકરણ કરવું. અને સેવા શક્તિ કેન્દ્ર સાથે જોડાયેલ સેવાની ટીમનો પણ શક્તિ વિકાસ થયો છે.

કાર્યશાળામાં આવેલી બહેનોએ સેવા શક્તિ કેન્દ્ર દ્વારા યોજનાઓનો લાભ લીધો છે તેવા બહેનો પોતાના અનુભવ કહી રહ્યાં છે.

- અમદાવાદ શહેરના દાણીલીમડા વિસ્તારના કેલાસબેન રાઠોડ કહે, સરકારી યોજનાની માહિતી મને નહોતી પણ, જ્યારે સેવા શક્તિ કેન્દ્રમાં જઈને જાણ્યું ને મેં મારું મા વાત્સલ્ય યોજના કાર્ડ બનાવડાવ્યું.
- અમદાવાદ જિલ્લાના ધોળકા તાલુકાના ઝણંદ ગામના ખેત મજૂર શાંતાબેન ઠાકોર કહે, મને એ ખબર હતી કે, સરકારી યોજનાઓ ઘણી છે પણ કેવી રીતે આ યોજનાઓનો લાભ મળે તે ખબર નહોતી. સેવા શક્તિ કેન્દ્રમાંથી વિધવા સહાય યોજના અને નિરાધાર સહાય યોજનાનો લાભ કેવી રીતે મળે તે જાણવા મળ્યું ને એ સહાય મેળવી.
- ધોળકા તાલુકાનું જલાલપુર ગામના ખેત મજૂર કાન્તાબહેન કહે, મારી ઉંમર ૬૫ વર્ષની છે. અમારા ગામમાં સેવા શક્તિ કેન્દ્ર દ્વારા પેન્શન યોજનાની માહિતી મળી હતી, ને આજે વૃદ્ધ પેન્શનનો લાભ લેતી થઈ.
- અમદાવાદ વિસ્તારના સિંહેશ્વરીનગરમાં ચાલતા સેવા શક્તિ કેન્દ્રના કાર્યકર હીરાબહેન વાડા પોતાના અનુભવની વાત કરતાં કહે, વિસ્તારના બહેનોને ઘણું સમજાવવું પડે છે ત્યારે માંડ વાત સાંભળે છે. સિંહેશ્વરીના વેચનાર પન્નાબહેનને આપણે સાથે રહીને 'વાત્સલ્ય યોજના કાર્ડ' બનાવડાવી આપ્યું. ને ઓચિંતા તેમના દીકરાને હૃદયનું ઓપરેશન કરાવવાનું થયું. એ બેન પાસે એટલા પૈસા નહોતા પણ આ કાર્ડ કઢાવડાવ્યું ને એકદમ મફત સારવાર મળી.

સાબરકાંઠા જિલ્લાની 'ઉન્નતિ' સંસ્થામાંથી આવેલા ઉર્મિલાબેને પોતાની સંસ્થાની વાત કરી કે, અમારી સંસ્થા દ્વારા તાલીમો આપી શક્તિ વિકાસ કરવાનું અને માહિતી કેમ્પ દ્વારા ગામોમાં હક અને યોજનાઓની માહિતી તેમજ જાગૃતિ અપાવવાનું કામ કરીએ છીએ.

આ કાર્યશાળામાં આમંત્રિત વિરમગામના તાલુકાના ઘોડા ગામના સરપંચ મૂળજીભાઈ ચાવડાએ પણ પોતાના અનુભવની

વાત કરતાં કહ્યું કે, હવે લોકો કોઈ પણ કામ હોય તો સામેથી આવે છે. એ પછી પંચાયત હોય કે પછી મારું ઘર પણ દરેક કામ કરાવી લે છે. એટલે કહેવાનું એ જ કે સેવા શક્તિ કેન્દ્ર દ્વારા લોકોમાં ઘણી જાગૃતિ આવી છે.

આસિસ્ટન્ટ કમિશ્નર ઓફ હેલ્થમાંથી ડૉ. નિતેષ શાહ આવેલા તેમને સરકારી યોજનાની સમજ આપતાં કહ્યું કે, સરકારની ઘણી યોજનાઓ છે જેમ હમણા 'આયુશ્માન ભારત' યોજના શરૂ થઈ. જેમાં પરિવાર દીઠ પાંચ લાખનો વિમો પણ મળે છે. નાની મોટી કોઈ માંદગી માટે કે ઓપરેશન હોય તેને પણ આવરી લેવામાં આવ્યું છે. આ માટેની માહિતી આશા બહેનની પાસે આની યાદી આપેલી હોય છે સાથે ટોલ ણી નંબર પણ આપેલો હોય છે જેના દ્વારા માહિતી જાણી શકાય.

સામાજિક સલામતીના સંચાલક મિત્તલબહેને સૂચન આપતાં કહ્યું કે, ભાવી દિશામાં આગળ વધવું જરૂરી છે. સરકારી યોજનાની માહિતી લોકો સુધી પહોંચે જેના માટે આપણે બીડુ જડાવ્યું છે. 'આયુશ્માન ભારત' જેવી યોજના શરૂ થઈ છે તેના માટે લોકોને સાચી સમજ આપવા માટે સેવા શક્તિ કેન્દ્ર જેવું પ્લેટફોર્મ છે ત્યાં કોઈ ટેબલ ગોઠવી લોકોમાં જાગૃતતા લાવી શકે છે. જેના માટે શહેરના હેલ્થ સેન્ટર, મોટી હોસ્પિટલો કે, ગામના કોમ્યુનિટી હોલમાં પંચાયત- તલાટી આવી જવાબદારી

લઈ ગામે-ગામમાં સેવા શક્તિ કેન્દ્ર વધુ કાર્યરત થાય તેવું સૂચન છે.

કાર્યશાળામાં આમંત્રિત સ્થાનિક આરોગ્ય સેવિકાઓ જે વિસ્તારમાં કામ કરે છે તેમને પણ પોતાના અનુભવો કહેતા જણાવ્યું કે, સભ્ય બહેનો પોતાના સ્વાસ્થ્યને પ્રાથમિકતા નથી આપતી. સભ્યોને પોતાને મળવાપાત્ર સરકારી યોજનાઓ વિશે જાણકારી નથી હોતી. બહેનો પાસે જરૂરી પુરાવા હોવા છતાં તેની પુરતી માહિતી નથી હોતી. શ્રમજીવી બહેનોની વાસ્તવિકતાના લીધે તેઓ આગળથી કાર્ડ અથવા પુરાવા તૈયાર કરવા સમય ફાળવી શકતા નથી જેથી કોઈ આકસ્મિક બીમારી આવી પડે ત્યારે સભ્યો યોજના અથવા સેવાઓનો લાભ લેવા આતુર બને છે. સરકારી સેવાઓના ટોલ-ળી નંબરની માહિતીનો નથી હોતી. અવાર નવાર અધિકારીઓની બદલી થવી. સ્થળાંતરવાળા સભ્યોને રાજ્ય સરકારની યોજનાઓનો લાભ અપાવવામાં મુશ્કેલી પડે છે તેની પણ વાત કરી.

આમ આ કાર્યશાળા ઘણી જ માહિતીસભર અને સંવાદપૂર્ણ રહી.

- મંગલા

Place to Send Subscription :

Shree Mahila SEWA Anasooya Trust

SEWA Reception Centre, Opp. Tilak Baug, Bhadra, Ahmedabad - 380001 (Phone : 255 06 444, 255 06 477)

Please Visit our website : www.anasooya.org Email : mail@anasooya.org, mahilasewatrust@vsnl.net

Printed and Published by NAMRATA BALI on behalf of Shree Mahila SEWA Anasooya Trust and Printed at Printwell, Celler, Deep Appartments, Shahpur Bahai Centre, Ahmedabad - 380 001 and Published from SEWA Reception Centre, Opp. Tilak Baug, Bhadra, Ahmedabad - 380001. Editor - NAMRATA BALI

અનસૂયા

22-2-2019

સેવા રિસેપ્શન સેન્ટર

ટિલક બાગ સામે, ભદ્ર,

અમદાવાદ - 380 001

